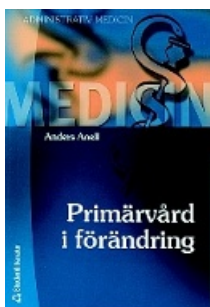

RECENSIONER

Underlag för diskussion kring primärvårdens framtida organisation

Primärvård i förändring. 100 sidor.

Författare: Anders Anell.

Förlag: Studentlitteratur; 2005. ISBN 91-44-04488-7.

Recensent: Annika Brorsson, med dr, verksamhetschef, Vårdcentralen Sorgenfrimotagningen, Malmö.

Denna bok utkom i höstas och utgör en del av en inventering av den svenska sjukvårdens strukturdiskussion. En del av resonemangen är en uppföljning av »Strukturer, resurser, drivkrafter – sjukvårdens förutsättningar« från 2004, och vissa av konklusionerna prövas vidare i den studie som ligger till grund för den nyligen utgivna IHE-rapporten »Hur vill befolkningen att primärvården ska organiseras?«.

Bokens viktigaste utgångspunkt är att utbyggnaden av primärvården gått trögt, vilket kan bero på tveksamhet hos centrala beslutsfattare beträffande primärvårdens fördelar. Författaren menar också att den forskning som hittills redovisats beträffande primärvårdens effektivitet ger otillräckligt beslutsunderlag.

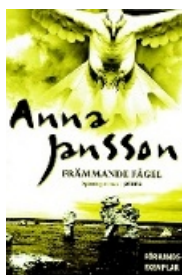
Bokens främsta syfte är att ge underlag för diskussion kring styrkor och svagheter i olika primärvårdsmodeller. Dessa modeller hämtas från en kanadensisk studie från 2003 och kan betraktas som en klassifikation av befintliga system utifrån kontinuerliga variabler. Utfallet av detta blir huvudkategorierna »professionell« och »community«. I den professionella modellen finns sedan en variant baserad på besök och en baserad på listning, den senare med högre grad av koordination med andra vårdgivare. Den samhällsbaserade modellen har också två varianter, en integrerad med hög grad av informationsutbyte mellan olika aktörer, kontinuitet och 24-tim-

marsservice, samt en icke-integrerad variant som saknar dessa karakteristikta.

Författaren diskuterar såväl befintliga som föreslagna primärvårdsuppdrag i Sverige i förhållande till modellen och konkluderar att vissa modeller är möjliga, men att det kanske är fruktbart att välja några alternativ i stället för ett enda. Argumentet för detta skulle vara att olika delar av befolkningen har olika önskemål och behov. Som verksam i primärvården kan jag inte undgå tanken att detta skulle medföra risker för en skiktning av primärvården med många resursstarka i det ena systemet och många vårdbehövande i det andra.

Ett alternativ till detta skulle enligt min mening kunna vara att med vetenskaplig utvärdering pröva några av modellerna, t ex den professionella koordinerade och den samhällsbaserade integrerade. En ytterligare intressant ansats vore att kombinera framgångsfaktorerna i dessa och konstruera en ny modell med såväl kontinuitet med en av patienten vald generalist som snabb och smidig lotsning till andra kompetenser. Personligen har jag aldrig förstått att det måste konstrueras en motsättning mellan personlig familjeläkare å ena sidan och team å den andra.

Sammanfattningsvis vill jag hävda att boken uppfyller sitt syfte att ge underlag för diskussion, och jag rekommenderar den till alla som är intresserade av primärvårdens framtida organisation.

Farliga främmande fåglar

Främmande fågel. 269 sidor.

Författare: Anna Jansson.

Förlag: Prisma; 2006. ISBN 91-518-4599-7.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

Anna Jansson har kallat sin senaste bok »Främmande fågel« och hänför den till kategorin »spänningsromaner«. Både titel och benämning är väl motiverade – till Gotland kommer främmande fåglar, även i människohamn. De främmande, både fåglar och människor, medför farligheter, och spänningen ligger hela tiden på högsta nivå. Brevduvan, som inte

kommit flygande, är smittad med en ovanligt ilsken fågelinfluensa, och den vitryske tavelförsäljaren medför, nej, det är för tidigt att avslöja vad han har i bakfickan! Allting utvecklas i rasande fart. Som aktiva huvudpersoner framträder en gammal bekant, kriminalinspektör Maria Wern, och en ny, infektionsläkaren Jonatan Eriksson. De har jämnåriga barn, som skulle på fotbolls-läger, men i stället hamnar i karantän, sedan en svårartad influensaepidemi utbrutit på Gotland, just då Almedalsveckan är i full gång.

Med författarens poetiska frihet har bokens fågelinfluensa gjorts starkt smittsam från människa till människa. Smittskyddsläkaren Åsa Gahnström kan konstatera att tillgången på Tamiflu är starkt begränsad och senare att det virus som isolerats är resistent. Situationen på Gotland blir snart panikartad, mobbning och hot förekommer. Det hela liknar vad nobelpristagaren Albert Camus beskriver i Pesten: Ett krig eller en epidemi i en isolerad krets framkallar hos många, kanske de flesta, våra sämsta egenskaper, medan några reser sig till individuella hjältedåd. Jonatan Eriksson har svårt att få personal, då plötsligt en 90-årig sjuksköterska anmäler sig. »Jag var med om spanskan och är säkert immun«, säger hon. En nästan helt sönderfräkt kropp hittas i osläckt kalk vid ett kalkbrott i Klintehamn, och en sjuksköterska hittas mördad i sin lägenhet. Då framträder som en deus ex machina föreståndaren för den nyinrättade hälsoanläggningen Vigoris Health Center, den imponerande Viktoria Hammar. Hon meddelar att man har både läkemedel och vaccin, och att alla som vill kan få hjälp. Men en vaccination går på 25 000 kronor, och medicin för en kur kostar 10 000!

Om mina läsare inte för länge sedan blivit smittade av mitt intresse för denna spännande bok måste de väl försöka få tag i den nu! Här finns flera sidointriger, t ex en alkoholiserad Don Juan och skojare som säljer läkemedel på nätet och en spännande kärlekshistoria mellan Maria och Jonatan, förenade i sin oro för de internerade barnen – och mycket mer. Upplösningen är helt logisk men svår att komma fram till, en bit i pusslet finns i en tidigare kortnovell av författaren!

Anna Jansson, som är nattsjuksköterska på en stor lungklinik, har på den korta tid som förflutit av detta sekel, hunnit med att skriva inte mindre än sju spänningsromaner. Hon har i alla på ett ovanligt skickligt sätt, med säkra personskildringar, varierat sina miljöer och intriger. Anna Jansson – liksom hennes läsare, gamla och nya – är att gratulera till »Främmande fågel«.